

Varakļānu vidusskolas
Skolotājas Margarita Harkovas
Labās prakses piemērs
Uzdevums vidusskolai “Ja tu piedzimtu 1900. gadā un ...”
Sociālās zinātnes -temats “Sociālās attiecības un identitāte”
vai
Vēsture-temats “Tiesiskas rīcības un ētisku vērtību pretrunas Otrajā pasaules karā”

Sasniedzamais rezultāts: skaidro, kā indivīda rīcību dažādos vēstures posmos nosaka gan cilvēka individuālās īpašības, gan arī vēstures situācijas.

Skolēnu darbība: tiks skaidroti iemesli cilvēku rīcībai. Salīdzināta dažādu cilvēku darbība līdzīgos apstākļos. Ar vēsturiskiem faktiem, notikumiem papildināts un izdomāts dzīvesstāsts, kas liks aizdomāties par vēsturisku procesu ietekmi uz cilvēku dzīvēm, un to izvēli kļūt par pretinieku, izdzīvotāju vai atbalstītāju dažādām varām.

Uzdevums dodams pēc tam, kad vēstures tematos jau ir runāts par vēsturisku personu likteņiem 20.gs., pētīti avoti par strēlnieku bataljonu dibināšanu, par latviešu leģiona dibināšanu, par morāles dilemmām vēsturiski kritiskās situācijās, atkārtoti nostiprinātas zināšanas par Latvijas vēstures hronoloģiju.

Resursi skolotājam:

1. Lomu sadales lapa “Ja tu piedzimtu 1900. gadā un ...”, pielikums nr.1
2. Novērtējuma lapa skolēniem, pielikums nr.2
3. Uzraksti “Izdzīvotājs”, “Pretinieks”, “Atbalstītājs”, pielikums nr.3
4. Skolēnu darbu piemēri, pielikums nr.4

Norise:

- Skolotājs uzrunā klasi, liek aizdomāties par cilvēku likteņiem Latvijā 20.gs. Īsi precizē notikumus ~20.gs. vidū.
- Saka skolēniem, ka notiek pārceļšanās laikā, ka viņi visi ir dzimuši 1900.gadā, ka šobrīd viņiem ir 38-39 gadi, visdrīzāk viņiem ir ģimenes, noteiktas nodarbošanās, iekārtota dzīve. Šobrīd viņi dzīvo Latvijā, ir ~ 1938.gads.
- Uzdevuma nosacījums- izdomāt dzīvesstāstu, iekļaujot vēsturiskos notikumus, faktus, kas tos var skart no ~ 1938.-~1955.gadam. Svarīgākais uzdevums ir palikt dzīviem. Var vienoties par formātu- viena A4 formāta lapa.
- Skolotājs izlozes veidā izdala pielikumā nr.1 esošās lapiņas (sagrieztas) ar lomām. Ja nepieciešams, atbild uz skolēnu jautājumiem.
- Izdala katram skolēnam vērtējuma lapu, pielikums nr.2. Kopīgi apskata kritērijus.
- Skolotājs izdala skolēniem mazas lapiņas ar skaitļiem,-tie ir no klases žurnāla skolēnu saraksta numerācijas skaitļi. Noskaidro, kurš skolēns kuram ir izvilks. Skolotājs paziņo, ka attiecīgais skolēns vērtējuma lapā būs jānovērtē, kad notiks stāsta prezentācija. Lūdz aizpildīt vērtējuma lapas augšējo rindu, norādot arī lomu, kuru vērtēs.
- Vienoas par izpildes laiku- tā var būt mācību stunda un uzdevums mājās.
- Nākošajā stundā veido apli un uzaicina katru prezentēt savu dzīvesstāstu. Lielu klasi var dalīt divos, trijos apļos.(Jāņem vērā, ka tad jāskatās, vai vērtētāji ir kopā ar tiem, kurus vērtē. Vairākos apļos grūtāk fiksēt faktoloģiskās kļūdas).
- Savstarpējo izvērtēšanu var veikt uzreiz pēc skolēna stāstītā. Sākumā runā vērtētājs, tad skolēni, skolotājs var uzdot jautājumus, izteikt komentārus.
- Noslēgumā skolotājs var dažādos klases stūros pie sienas piestiprināt trīs uzrakstus: “Izdzīvotājs”, “pretinieks”, “atbalstītājs”. Lūdz skolēnus “balsot ar kājām”, aizejot pie attiecīgā uzraksta, ņemot vērā savu dzīvesstāstu. Katra grupa komentē, kāpēc ir aizgājuši pie tā vai cita uzraksta.

Ja tu piedzimtu 1990.gadā un ...

Tu esi ārsts

Tu esi karavīrs

Tu esi virsnieks

Tu esi turīgs zemnieks Zemgalē

Tu esi trūcīgs zemnieks Latgalē

Tu esi kalps, strādā pie turīgiem saimniekiem

Tu esi strādnieks, strādā fabrikā Rīgā

Tu esi atraitle, dēla māte

Tu esi reportieris

Tu esi mazpilsētas mērs Kurzemē

Tu esi ebrejs, nodarbojies ar tirdzniecību

Tu esi baltvācietis, tev pieder fabrika

Tu esi politiķis

Tu esi čigāns, amatnieks, apkal zirgus

Tu esi galdnieks, tev pieder neliela darbnīca

Tu esi namīpašnieks, izīrē dzīvokļus paša celtā mājā

Tu esi invalīds no dzimšanas

Tu esi skolotājs, māci vēsturi

Tu esi latviešu zemes patriots

Tu esi aktrise

Tu esi kalpone turīgā ebreju ģimenē

Tu esi ārsts, ārstē tuberkulozi (diloni)

Tu esi revolucionārs, sapņo par sociālismu un komunismu

Tu esi karavīra sieva

Tu esi medmāsa

Pielikums nr.2

Es, _____ (vārds, uzvārds) vērtēju _____ (vārds, uzvārds), loma _____

Iejušanās lomā (atzīmē atbilstošo)

Ļoti vāja 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 Izcila

Stāsta secīgums, izklāsts, struktūra

Grūti sekot stāstījumam, zūd doma 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 Viegli izsekot notikumiem, doma skaidra un secīga

Izmantotie fakti (gadi, skaitļi, vārdi, citāti, notikumi u.c.) *Atzīmē ar X katru reizi, kad runas laikā atsaucas uz faktiem*

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

Ja tu būtu uzstājies, ko tu vēl būtu pateicis _____

Es, _____ (vārds, uzvārds) vērtēju _____ (vārds, uzvārds), loma _____

Iejušanās lomā (atzīmē atbilstošo)

Ļoti vāja 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 Izcila

Stāsta secīgums, izklāsts, struktūra

Grūti sekot stāstījumam, zūd doma 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 Viegli izsekot notikumiem, doma skaidra un secīga

Izmantotie fakti (gadi, skaitļi, vārdi, citāti, notikumi u.c.) *Atzīmē ar X katru reizi, kad runas laikā atsaucas uz faktiem*

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

Ja tu būtu uzstājies, ko tu vēl būtu pateicis _____

Es, _____ (vārds, uzvārds) vērtēju _____ (vārds, uzvārds), loma _____

Iejušanās lomā (atzīmē atbilstošo)

Ļoti vāja 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 Izcila

Stāsta secīgums, izklāsts, struktūra

Grūti sekot stāstījumam, zūd doma 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 Viegli izsekot notikumiem, doma skaidra un secīga

Izmantotie fakti (gadi, skaitļi, vārdi, citāti, notikumi u.c.) *Atzīmē ar X katru reizi, kad runas laikā atsaucas uz faktiem*

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

Ja tu būtu uzstājies, ko tu vēl būtu pateicis _____

Izdzīvotājs

Pretinieks

Atbalstītājs

Atraitne ar dēlu

Piedzimu 1900. gadā. Vīrs tika nošauts 1919. gada marta kaujās. 1919. gada jūnijā piedzima mans dēls.

Ir 1939. gads, man ir 39 gadi, dēlam - 20 gadi. Nauda ir pietiekami, lai dzīvotu ļoti neuztraucoties par izdzīvošanu, bet joprojām ir jāseko tai līdzī, jo visu iegādāties nevar.

Pēc Molotova-Ribentropa pakta 1939. gada 23 augustā, nonāku ar savu dēlu PSRS ietekmes sfērā. 1940. gada 17. Latviju okupē PSRS pilnīgi. Zem Staļina varas dzīves labklājība pazeminās. Dēls strādā visur kur iespējams, lai nopelnītu pietiekamu algu sev un man, bet pat tas atļauj dzīvot tik ar minimumu. 1941. gada jūnijā daudzi tuvu dzīvojoši cilvēki tiek sūtīti prom no savām mājām, bet par laimi starp tiem, nebijām mēs, kā arī tik vēlāk uzzināju par to, ka viņus deportē uz gulagiem un nometnēm. 1941. gada 5. jūlijā visa Latvija ir zem Vācu okupācijas. Šī diena tika gaidīta, kā sargātāji no terora un sarkanajiem, kas to gādāja, bija ienākuši vāci. Dēls bija negaidīti priecīgs par šo, es kaut gan vēlējos brīvu Latviju, tā kā jaunībā, bet domājams bija, ka vāci būs labāki kā krievi. Un tā arī kādu laiku bija ar visiem solījumiem no Vācu varas, bet 1943. gada 10. februārī tika izveidots Latviešu SS brīvprātīgo leģions. Sākumā dēlu varēju atrunāt no iestāšanās tajā, lai varētu man sagādāt naudu un atbalstu, jo viņš vēlējās, kā visu laiku teica "Atriebties sarkanajiem ķēmiem" par to ko viņi bija nodarījuši. Un laiku izdevās dzīvot samērā mierīgi. Bet, pienākot 1944. gada Jūlijam, tika pasludināta totāla mobilizācija, un mans mīļais dēliņš tika gandrīz uzreiz ievilkts karadarbībā starp vāciem un PSRS. Viņš pats nebija ļoti pret šo, bet es lūdzos, lai mēs vienkārši kaut kur bēgam, bet galu galā, viņš iestājās Leģionā, kā arī tā bija pēdējā reize kad es redzēju savu dēlu. Man nav zināms vai viņš tur izdzīvoja vai nē, bet dzīve bija jāturpina, un tā, gaidot savu dēlu, nekur nedevo, bet gan gaidīju, dzīvojot līdzī notikumiem un ziņām, kuras jebkurā veidā varētu minēt informāciju par manu dēlu, bet nekā. Tā arī nodzīvoju līdz 1949. gada 27. martam, kad mani, kopā ar simtiem vai pat tūkstošiem citu, izsūtīja uz Sibīriju. Par to kāpēc es tiku paņemtu daudz viņi neko neteica, varbūt pieminēja kaut ko par sadarbību ar Vāciju kaut kādā mērā. Gandrīz neko nedrīkstēju ņemt līdzī no mājām. Kaut arī man tad bija gandrīz 50 gadi, un, kopš biju dzirdējusi kaut ko par savu dēlu, bija pagājuši 6 gadi, zināju, ka man jāiztur un jāizdzīvo, jo cerēju, ka kaut kad viņu atradīšu.

Gustavs Naglis, 10.kl.

Varakļānu vidusskola

Tuberkulozes ārstis

1939.gada 20. oktobris

Nupat izsludinātas vēstis, kā rāciesi sākt doties atpakaļ uz Vāciju - repatriācija. Dodoties prom, tie sāc pārdot visas mantas un īpašumus, ko nevar ielikt līdzīgos rēķinos. Šodien došos apskatīt dzīvokli, ko pārdot kāds vācietis. Strādājošā slimnīcā ir ierīkojusies nedaudz lieta rauda.

1940.gada 27. marts ~~Esma E. Maustina (LĪAB valdes priekšnieks)~~

Agriāk no 1923.gada līdz 1937.gadam strādāju būvprātīgi Latvijas tuberkulozes ārstēšanas biedrībā, līdz to slēdza. Tagad būvprātī laika ir tik daudz, ka nezinu ko iesākt. Esmu sākusī ļoti bieži pārcērt sev dzīvokli ar gaidāmā. Tagad 20gs. vidū sapratām, ka, lai izstrādātu tuberkulozi jālieto antibiotikas un sākam masveidīgi potēt bērņus, līdz ar to, "epidēmija" ir asi samazinājusies

1940.gada 26. maijs

Šodien norisinājās pēdējā Baltās puķes diena. Šī diena bija notusī jau kopš 1924.gada. Baltās puķes dienas nozīme ir vienmēr bijusi vārt ziedojumus tuberkulozes slimnieku ārstēšanai.

1945.gada 7. jūnijs

Šodien ^{tagad} zinātnieks Vaksmanis tuberkulozes ārstēšanā ienesa streptomocīnu. Streptomocīns ir antibiotika ko izstrādā dažas senes, to var izmantot gan tuberkulozes ārstēšanai, gan pneimonijai. Tas ir ļoti atvieglojis ārstu dzīvi pret tuberkulozes pacientiem, kā arī viņu dzīvi